

## بسمه تعالی

متن نهایی پیش نویس بازنگری قانون مدیریت پسماندها (۱۴۰۱/۱۱/۱۶)

### فراکسیون محیط زیست

**ماده ۱ -** جهت تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط زیست و سلامت عمومی از آثار زیانبار پسماندها، مدیریت مسوولانه منابعی که پسماندها از آنها تولید می شوند، اصلاح الگوی تولید و مصرف مواد، کاهش حداکثری تولید پسماندها و مدیریت بهینه آنها و بکارگیری اقتصاد چرخشی در زنجیره مدیریت پسماندها، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی، موظفند احکام مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

**ماده ۲ -** عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می باشد:

الف) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب) پسماند: به مواد جامد، مایع (غیر از فاضلاب) و گاز (گازهای مستعمل مطروف و نیز گازهای حاصل از چرخه مدیریت پسماندها) گفته می شود که به طور مستقیم یا غیر مستقیم حاصل از فعالیت انسان و یا فعل و انفعالات طبیعی بوده و قابلیت استفاده مجدد در محل را نداشته و لازم است دفع یا پردازش شده یا در چرخه بازیافت قرار گیرد.

**تبصره ۱ -** پسماندها براساس ماهیت به دو دسته کلی زیر تقسیم می شود:

۱. پسماند خطرناک (ویژه): به کلیه پسماندهایی گفته می شود که واجد حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل قابلیت واکنش پذیری، اشتعال، سمیت، بیماری زایی و خوردگی و مشابه آن به میزانی است که باعث ایجاد مخاطرات بهداشتی و محیط زیستی گردد.

۲. پسماند عادی (غیر خطرناک): به کلیه پسماندهایی که ماهیت خطرناک نداشته و شامل بند ۱ تبصره ۱ ماده ۲ این قانون نگردند.

**تبصره ۲ -** پسماندها از نظر منبع تولید به چهار گروه زیر تقسیم می شوند:

۱. پسماندهای شهری (و روستایی): به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به صورت معمول از فعالیت های روزمره انسانها و یا فعل و انفعالات طبیعی در شهرها (و روستاها) تولید می شوند از قبیل پسماندهای خانگی، پسماندهای اداری و تجاری و پسماندهای عمرانی و ساختمانی.

۲. پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای خطرناک ناشی از مراکز ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی مرتبط با انسان (یا حیوانات) شامل انواع مراکز بزرگ و کوچک نظیر بیمارستانها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاههای تشخیص طبی، مراکز دامپزشکی، کلینیک ها، مطب ها و سایر مراکز مشابه گفته می شود.

۳. پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای خطرناک ناشی از فعالیت‌ها در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات (مدیریت نشده)، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان)، محصولات کشاورزی فاسد (غیر قابل بازیافت) و ظروف بسته بندی سموم و کودهای شیمیایی.

۴. پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای خطرناک ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و امثال آن گفته می‌شود.

**تبصره ۳-** پسماندهای خطرناک خانگی: به پسماندهای خطرناکی گفته می‌شود که از فعالیت روزمره افراد در محل سکونت، ادارات، مراکز تجاری و مناطق عمومی شهری (و روستایی) تولید می‌شود.

**تبصره ۴-** پسماندهای خطرناک غیر خانگی شهری (و روستایی): به پسماندهای خطرناکی گفته می‌شود که از فعالیت روزمره کارگاه های صنعتی و خدماتی، مراکز ارائه دهنده خدمات بهداشتی و درمانی (پسماند پزشکی) در محدوده شهرها (و روستاها) تولید می‌شود.

ج) مدیریت اجرایی: شخصیت حقیقی یا حقوقی که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به کاهش از مبدا، تولید، تفکیک از مبدا، جمع‌آوری، ذخیره سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش، دفع، مراقبت پس از دفع پسماندها، آموزش و اطلاع‌رسانی و فرهنگ سازی در این زمینه است.

۱. پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی و زیستی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.
۲. بازیافت: فرایند تبدیل پسماندها به مواد جدید یا قابل کاربردی است که باعث کاهش مصرف مواد اولیه نو، کاهش مصرف انرژی و کاهش آلودگی های محیط زیست می گردد مانند تبدیل پسماندهای فلزی و پلاستیکی به مواد قابل استفاده، تبدیل پسماندهای آلی به کود آلی.
۳. پاکسازی: کلیه عملیات مربوط بر روی محیط آلوده به پسماندهاست که منجر به حذف پسماندها و ایجاد شرایط ایمن برای جامعه و محیط می شود.

۴. دفع: به کلیه روشهای مناسب جهت امحاء نهایی پسماندهای تولیدی گفته می‌شود بگونه‌ای که میزان خطرات آن به حداقل ممکن کاهش پیدا کند از قبیل بازیافت، بازیابی انرژی از پسماندها و دفن بهداشتی.

د) آلودگی: پخش یا آمیختن مواد خارجی (نظیر پسماندها) به آب، خاک، زمین یا هوا به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا زیستی آن‌ها را به طور زیان‌آوری برای انسان یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه تغییر دهد.

ه) امتداد مسئولیت تولیدکننده: ابزاری مدیریتی است که تولیدکننده یا وارد کننده محصول را ملزم به مشارکت در تامین هزینه های مدیریت پسماند ناشی از مصرف محصول تولید شده، وارد شده و یا توزیع شده توسط آن‌ها می‌نماید.

و) تصفیه: به هرگونه روش، فناوری یا فرایند اطلاق می‌شود که به منظور تغییر ویژگی(های) فیزیکی،

شیمیایی و زیستی و یا دگرگونی ترکیب پسماند خطرناک به کار می‌رود تا از طریق آن به پسماند عادی تبدیل شده و یا از آن منابع یا انرژی بازیابی شود و یا پسماند را به منظور حمل و نقل، ذخیره‌سازی و یا دفع، ایمن‌تر سازد.

ز) سامانه: سامانه‌ای برخط تحت عنوان سامانه یکپارچه مدیریت پسماندها است که سازمان، برای پایش و نظارت محیط زیستی ایجاد می‌کند. مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی، تولید کنندگان، جمع‌آوری‌کنندگان و دریافت‌کنندگان پسماندهای خطرناک، بر اساس تقسیم کار ملی در سند راهبردهای ملی مدیریت پسماندها و طرح‌های جامع استانی، موظف به ارائه گزارش اقدامات خود در بازه‌های تعریف شده و اطلاعات درخواستی سازمان در آن هستند.

ح) اقتصاد چرخشی: استفاده موثر از مواد اولیه و حفظ اقتصاد در بلند مدت است. اقتصاد چرخشی از استخراج مواد اولیه تا طراحی محصول، تولید، فروش، مصرف، استفاده مجدد و بازیافت می‌باشد. هدف از بکارگیری اقتصاد چرخشی در ساختار مدیریت پسماندها ایجاد ارزش افزوده از پسماندها به روشهای استفاده مجدد، بازیافت، بازیابی و تولید انرژی از آنها میباشد.

ط) کارگروه: منظور کارگروه ملی مدیریت پسماندهاست که هسته اصلی سیاست گذاری کلان مدیریت پسماندها در کشور است.

ی) تجارت آلودگی: شیوه‌ای نوین در سیاست گذاری مدیریت پسماندها است که تولید کنندگان حداکثر مجاز به تولید حد مشخصی از پسماندهای خطرناک می‌باشند و در صورت مدیریت صحیح و مورد تایید سازمان که منجر به تولید کمتر شود، مدیریت اجرایی می‌تواند ظرفیت مازاد مجوزهای خود را به تولید کنندگانی با تولید بیش از حداکثر مجاز از طریق سامانه بفروشد.

**تبصره ۵-** پسماندهای خطرناک پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند و از شمول این قانون خارج هستند.

**ماده ۳ -** وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و راه و شهرسازی موظفند از طریق سازمان ملی استاندارد با همکاری سازمان، استانداردهای کمی و کیفی مرتبط با استقرار نظام (سیستم) یکپارچه پسماندها، فرآورده‌ها، تجهیزات و فناوری‌ها و فرایندهای مراحل مدیریت و دفع و مراقبت‌های پس از دفع پسماندها را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی ذیربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد، جهت تصویب در کمیته‌های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. سازمان ملی استاندارد موظف است بر فرایند تدوین و سازمان موظف است بر حسن اجرای استانداردهای فوق نظارت نماید:

**تبصره -** استاندارد کیفی استقرار نظام مدیریت یکپارچه پسماندها و استاندارد کمی تشخیص پسماندهای خطرناک باید ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ قانون، در کارگروه‌های ملی سازمان ملی استاندارد، تصویب

گردند.

**ماده ۴ -** وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان و وزارتخانه‌های کشور، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاههای ذیربط آیین نامه اجرایی مرتبط با امتداد مسولیت تولید کننده را به منظور کاهش حداکثری پسماند تولیدی تدوین و اجرایی نماید. در این آیین نامه باید برنامه ریزی مرتبط به گونه ای باشد که علاوه بر تشویق صنایع، فرایند بازدارندگی حداکثری نیز در نظر گرفته شده باشد و همچنین ظرف حداکثر ۱۰ سال برنامه امتداد مسولیت تولید کننده در حداقل ۸۰ درصد صنایع تولیدی کشور اجرایی شده باشد و در ۲۰ درصد باقی مانده صنایع که نیاز به تغییرات اساسی در فرایند تولید دارند حداکثر ظرف ۱۵ سال برنامه امتداد مسولیت تولید کننده اجرایی گردد.

**تبصره ۱-** کلیه تولید کنندگان و وارد کنندگان کالا که مصرف کالاهای آنها در کشور منجر به تولید پسماند عادی می گردد موظفند برنامه دفع و بازیافت محصولات خود را در راستای امتداد مسولیت تولید کننده به تایید سازمان برسانند. در غیر این صورت موظفند مطابق با آیین نامه اجرایی امتداد مسولیت تولید کننده جرایم مربوطه را پرداخت نمایند. منابع وصولی حاصل از این ماده به حساب خزانه داری کل کشور واریز و صد در صد (۱۰۰٪) آن در اختیار صندوق ملی محیط زیست قرار می گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور برای دفع و بازیافت پسماندهای مشمول این ماده و ایجاد تأسیسات تبدیل پسماند به مواد و انرژی بر اساس اولویت های تعیین شده در اسناد ملی و استانی مدیریت پسماندها با اولویت مشارکت بخش خصوصی و شرکت های دانش بنیان مصرف شود. (اعمال نظر دستگاهها)

**تبصره ۲-** وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است به طور سالیانه فهرست تولیدکنندگان و واردکنندگان مشمول را در سامانه ثبت نماید.

**تبصره ۳-** تولیدکنندگان و واردکنندگانی که نسبت به دفع و بازیافت پسماند حاصل از کالاهای خود اقدام نمایند با تأیید سازمان، به میزان پسماندی که دفع و بازیافت شده از پرداخت وجوه مقرر در آیین نامه این ماده معاف خواهند بود.

**تبصره ۴-** در راستای امتداد مسولیت تولید کننده کلیه تولید کنندگان و واردکنندگان محصولاتی که محصول مورد نظر آنها منجر به تولید پسماندهای خطرناکی می گردد که امکان بازیافت یا دفع آن در کشور وجود ندارد باید پیش از تولید یا واردات تعهدات اجرایی لازم در رابطه با مدیریت اصولی پسماندها را مطابق با آیین نامه اجرایی امتداد مسولیت تولید کننده به سازمان داده باشند در غیر اینصورت تولید و واردات محصول مورد نظر ممنوع می باشد.

**تبصره ۵-** سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دیگر دستگاههای ذیربط، آیین نامه اجرایی "تجارت

آلودگی" را با هدف کاهش تولید پسماندها توسط تولیدکنندگان و به منظور صدور مجوزهای تولید پسماند، حداکثر شش ماه پس از ابلاغ قانون تدوین نموده و در کارگروه ملی تأیید و در هیأت وزیران به تصویب برساند. خرید و فروش مجوزهای فوق، مانع و رافع مسوولیت مدیریت صحیح پسماندها نمی باشد.

**ماده ۵-** در راستای سیاست های تسهیل و تشویق تولید و استفاده از فرآورده ها و محصولات مشتق شده از مدیریت پسماندها، صنایع بزرگ نظیر سیمان و فولاد موظفند بخشی از انرژی مورد نیاز خود را خصوصاً در ماه های اوج مصرف انرژی بصورت خرید تضمینی، از سوخت جامد و یا مایع تولیدی از پسماندها تامین نمایند. همچنین وزارتخانه نیرو ملزم به خرید تضمینی انرژی برق تولیدی از پسماندها، وزارت نفت ملزم به خرید تضمینی یا صدور مجوز فروش سوخت مایع تولیدی از پسماندها و وزارتخانه جهاد کشاورزی ملزم به خرید تضمینی کودهای آلی حاصل از فرایندهای بازیافت پسماندها می باشند.

**تبصره ۱-** استفاده از مواد تولیدی از بازیافت پسماندها مطابق با استانداردهای ملی تدوین شده بر اساس ماده ۳ این قانون الزامی است.

**تبصره ۲-** مدیریت کلیه پروژه های عمرانی که با بودجه دولت یا شهرداری ها اجرا می شود ملزم به استفاده از مصالح معدنی بازیافتی از پسماندهای ساختمانی به میزان حداقل ۳۰ درصد از کل مصالح معدنی مصرفی در آن پروژه می باشند.

**تبصره ۳-** سازمان ملزم است با همکاری وزارتخانه های مربوطه و سازمان برنامه و بودجه، آیین نامه اجرایی این ماده را شش ماه بعد از ابلاغ قانون، به تأیید کارگروه و تصویب هیأت وزیران برساند.

**ماده ۶ -** مدیریت های اجرایی پسماندها موظفند براساس استانداردهای ملی ایمنی و بهداشت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین شود.

**ماده ۷ -** وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان صدا و سیما و سایر رسانه هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و همچنین دستگاه های آموزشی و فرهنگی و واحدهای آموزش و اطلاع رسانی مدیریت های اجرایی موظفند جهت اطلاع رسانی و آموزش، جداسازی صحیح و جمع آوری پسماندها اقدام و با سازمانها و مسئولین مربوطه همکاری نمایند.

**تبصره ۱-** وزارتخانه های جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کشور موظفند به منظور کاهش پسماندهای مرتبط با خود، نسبت به اطلاع رسانی و آموزش تولیدکنندگان اقدام لازم را به عمل آورند.

**تبصره ۲-** وزارتخانه های فوق مکلفند اقدامات خود را هر شش ماه یکبار در سامانه ثبت کنند و سازمان مسوولیت نظارت بر اقدامات آنها و ارائه گزارش عملکرد آنها به کارگروه را دارد.

**ماده ۸ -** مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای عادی در محدوده شهرها و روستاها به عهده شهرداری ها و دهیاری

ها است. مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک به عهده تولیدکننده است. مدیریت اجرایی پسماندهای عادی خارج از محدوده شهرداری ها و دهیاری ها برعهده تولیدکننده است که لازم است با هماهنگی با بخشدارها انجام شود.

**تبصره ۱ -** مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک خانگی در محدوده شهرها و روستاها بر عهده شهرداری ها و دهیاری ها است. همچنین مدیریت اجرایی پسماندهای خطرناک غیر خانگی شهری ( و روستایی) در محدوده شهرها و روستاها بر عهده تولید کننده است.

**تبصره ۲ -** مدیریت های اجرایی می توانند تمام یا بخشی از وظایف خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی با اولویت شرکت های دانش بنیان و بخش خصوصی دارای صلاحیت طبق ماده (۱۰) قانون واگذار نمایند. واگذاری، برون سپاری و تفویض اختیار عملیات، توسط مدیریت اجرایی به اشخاص، نافی و رافع مسئولیت مدیریت اجرایی نیست.

**تبصره ۳ -** مدیریت اجرایی موظف است از خدمات کارشناسان مهندسی بهداشت محیط یا مهندسی محیط زیست با گرایش مدیریت پسماند به عنوان کارشناس مسئول پسماند استفاده نماید.

**ماده ۹ -** مدیریت اجرایی پسماندها می توانند هزینه های مدیریت پسماندهای عادی را از تولید کننده پسماندها با تعرفه ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماندها تعیین می شود، دریافت نموده و موظفند صرف هزینه های مدیریت پسماندهای عادی کرده و گزارش عملکرد هزینه ای خود را در سامانه ثبت نماید.

**ماده ۱۰ -** سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است براساس شاخص های تعیین شده در استاندارد نظام مدیریت یکپارچه پسماندها نسبت به تشخیص و تعیین صلاحیت پیمانکاران و مشاوران حقیقی و حقوقی فعال در بخش مدیریت پسماندها اقدام نماید.

**تبصره -** سازمان موظف است پایش و ارزیابی سالانه عملکرد اشخاص حقیقی و حقوقی فوق را براساس شاخص های استاندارد نظام مدیریت یکپارچه پسماندها انجام دهد و نتایج ارزیابی و عملکرد آنها را در سامانه ثبت کند. سازمان برنامه و بودجه نیز مکلف است براساس نتایج ارزیابی سازمان، نسبت به تمدید یا لغو مجوز صلاحیت آنها بطور سالانه اقدام نماید.

**ماده ۱۱ -** وزارتخانه های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظفند هر سه سال یکبار با انجام مطالعات راهبردی و آسیب شناسی وضعیت موجود، نسبت به تدوین یا بازنگری دستورالعمل ساماندهی تشکیلات و مدیریت اجرایی پسماندها در وزارتخانه مربوطه اقدام و به کارگروه جهت تصویب ارائه کنند.

**ماده ۱۲ -** سازمان باید با همکاری وزارتخانه های کشور، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سند راهبردهای ملی مدیریت پسماندها را با رویکرد اصلاح

الگوی تولید و مصرف، کاهش حداکثری تولید پسماندها و تفکیک از مبدأ و بکارگیری اقتصاد چرخشی در چرخه مدیریت پسماندها ظرف حداکثر شش ماه پس از ابلاغ قانون تدوین و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه نماید. وزارتخانه های فوق موظف به ارائه گزارش سالانه اجرای سند راهبردهای ملی به کارگروه و ثبت در سامانه هستند.

**تبصره -** کلیه شوراهای برنامه ریزی و توسعه استان ها موظفند طرح های جامع استانی را براساس سند راهبردهای ملی مدیریت پسماندها ظرف حداکثر یک سال بعد از تصویب این برنامه تدوین نمایند. مدیریت اجرایی کلیه پسماندها، موظفند در چهارچوب طرح جامع مدیریت پسماندهای استانی، گزارش اقدامات اجرایی خود را در پایان هر سال به شوراهای برنامه ریزی و توسعه استان ها ارائه و پس از تأیید در سامانه بارگذاری نمایند.

**ماده ۱۳-** وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظفند از طریق سازمان ملی استاندارد با همکاری سازمان، استانداردهای امحاء، دفع نهایی و مراقبتهای پس از دفع و تصفیه پسماندهای خطرناک را ظرف مدت یکسال پس از ابلاغ قانون را تدوین و پس از طرح در کمیسیون های فنی ذیربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد، جهت تصویب در کمیته های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند. وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور مسؤول نظارت بر حسن اجرای استانداردهای مربوط به پسماندهای خطرناک مرتبط با آن وزارتخانه هستند و گزارش فصلی اقدامات صورت گرفته را باید در سامانه ثبت نمایند. در صورت مغایرت اقدامات با استانداردهای مربوطه سازمان باید مطابق با ماده ۱۶ و ۱۷ قانون اقدام نماید.

**تبصره ۱ -** سازمان ملی استاندارد با همکاری دستگاههای مسئول موظف است نسبت به روزرسانی استانداردها حداکثر به طور دوسالانه اقدام و در سامانه ثبت نماید.

**تبصره ۲-** تولیدکنندگان و واردکنندگان محصولات که منجر به ایجاد پسماندهای خطرناک می گردند باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل و نقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف را بر اساس استانداردهای مربوطه بر روی بسته بندی درج نمایند.

**ماده ۱۴-** واردات، صادرات و عبور پسماندهای مشمول مجمع (کنوانسیون) بازل تابع مفاد این مجمع و آئین نامه اجرایی آن مصوب هیأت وزیران و تحت نظارت مرجع ملی مجمع خواهد بود. متخلف از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهد شد و موظف است پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ عودت دهد.

**تبصره ۱۵ -** در صورت تأیید مراجع قضایی مبنی بر عدم امکان عودت پسماندها به کشور مبدأ این

پسماندها تحت نظارت و طبق نظر سازمان با هزینه واردکننده متخلف مطابق با ضوابط و روشهای مربوطه دفع خواهند شد و منافع ناشی از بازیافت آن پس از فروش و واریز به خزانه در اختیار صندوق ملی محیط زیست قرار خواهد گرفت و می بایست صرفاً در راستای اولویت های تعیین شده در اسناد ملی و استانی مدیریت پسماندها هزینه گردد.

**تبصره ۲-** کلیه تعهدات مرتبط با سایر مجامع بین المللی حوزه مدیریت پسماندها مصوب مجلس شورای اسلامی توسط دستگاههای مرتبط لازم الاجراست و متخلفین از این حکم مشمول احکام ماده (۱۶) این قانون خواهند شد.

**ماده ۱۵ -** وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظفند از طریق سازمان ملی استاندارد با همکاری سازمان، استانداردهای مکانیابی، طراحی، اجرا و بهره برداری زیرساخت های پردازش و دفع و بهسازی محلهای دفن انواع پسماندها را ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ قانون، تدوین و پس از طرح در کمیسیون های فنی ذیربط موضوع ماده (۳) قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد، جهت تصویب در کمیته های ملی سازمان ملی استاندارد ارائه نمایند.

**تبصره ۱ -** وزارت راه و شهرسازی موظف است در طرحهای جامع ناحیه ای، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

**تبصره ۲ -** وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو، نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظف اند اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت استقرار تأسیسات مدیریت پسماندهای مرتبط راه، رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

**تبصره ۳ -** بر اساس ماده ۳۳ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان شورای عالی شهرسازی و معماری، وزارت راه و شهرسازی، سازمان نظام مهندسی و شهرداری ها در طراحی ساختمان های مسکونی، مجتمع های مسکونی، تجاری و فضاهای عمومی، باید مکانی استاندارد جهت ذخیره سازی پسماندها و احداث تأسیسات مورد نیاز جهت تفکیک و کاهش حجم پسماندها پیش بینی کنند.

**تبصره ۴ -** واحدهای تولیدی، خدماتی و تاسیساتی حوزه مدیریت پسماندهای شهری و روستایی و پزشکی از ممنوعیت شمع استقرار صنایع از کلانشهرها مستثنی خواهند بود.

**ماده ۱۶ -** ذخیره سازی، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، تفکیک، پردازش، دفع، امحاء و صدور مجوز دفع پسماندها، باید طبق مقررات مندرج در این قانون و آیین نامه های اجرایی آن انجام گیرد، در غیر این صورت اشخاص حقیقی و حقوقی به ترتیب زیر محکوم خواهند شد:

الف\_ متخلفین برای بار اول، به حکم مراجع قضایی درخصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از

پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا دو میلیارد (۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال.

ب\_ متخلفین برای بار دوم، به حکم مراجع قضایی درخصوص پسماندهای عادی به جریمه نقدی از صد میلیون (۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال و برای پسماندهای خطرناک از دو میلیارد (۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال تا پنج میلیارد (۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ریال

ج- متخلفین برای بار سوم به بعد، مرتکب جرم شده و به حکم مراجع قضایی علاوه بر جرایم بند "ب"، برای اشخاص حقیقی به مجازات تعزیری درجه (۷) و در خصوص اشخاص حقوقی به مجازات تعزیری درجه (۶) محکوم و در هر دو مورد به مدت ۳ ماه، منجر به تعلیق پروانه کسب یا مجوز کار خواهد شد.

**تبصره ۱-** مدیریت اجرایی پسماندها در صورت عدم رعایت روش‌های ماده (۱۲ و ۱۳) این قانون علاوه بر اجرای احکام این ماده، در فهرست واحدهای مشمول عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره ۱ ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده نیز قرار خواهند گرفت.

**تبصره ۲-** رانندگان خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیر مجاز، علاوه بر جریمه نقدی مقرر، خودروی آنها یک تا ده هفته بر اساس حکم مراجع قضایی توقیف می‌شود.

**تبصره ۳-** مخلوط کردن انواع پسماندهای خطرناک با پسماندهای عادی ممنوع بوده و مرتکب، مشمول احکام مندرج در این ماده می‌شود. در صورت مخلوط شدن، ملاک تشخیص نوع پسماند مخلوط شده بر اساس استاندارد ملی مربوطه بر عهده سازمان می‌باشد.

**تبصره ۴-** هر گونه ایجاد آلودگی ناشی از پسماندها(همانند رها سازی، سوزاندن غیر استاندارد و دفع بدون مجوز سازمان و ...) در سواحل، رودخانه ها، دریاچه ها، دریاها، بیابان ها، کوه ها، جنگل ها، حواشی جاده ها و مسیرهای ریلی ممنوع می‌باشد.

**تبصره ۵-** انجام هر کدام از مراحل مدیریت پسماندها، توسط شبکه های غیر رسمی (اشخاص حقیقی و حقوقی که با مدیریت های اجرایی قرارداد رسمی ندارند)، جرم محسوب شده و مجرم مشمول احکام مواد ۱۶ و ۱۷ این قانون می‌شود.

**تبصره ۶-** جرایم نقدی احکام این قانون سالانه بر اساس نرخ تورم اعلام شده از سوی بانک مرکزی، افزایش می‌یابد.

**ماده ۱۷ -** در صورت رهاسازی و تخلیه پسماندهای خطرناک در محیط های غیر مجاز، سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو و نفت، جهاد کشاورزی و کشور نسبت به پیگیری، اعلام جرم به مراجع قضایی مطابق ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی و سپس الزام عاملین به رفع آلودگی و پاکسازی محل و مدیریت پسماند با رعایت اصول محیط زیستی و بهداشتی در محلهای مجاز، به حکم مراجع قضایی اقدام و در صورت عدم شناسایی عاملین، مبادرت به رفع آلودگی و

پاکسازی محیط توسط بخش‌داری‌ها، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها نماید.

**تبصره ۱-** در شرایطی که تخلیه غیربهداشتی پسماندهای عادی به نحوی باشد که سلامت انسان و محیط زیست را به خطر بیاندازد، احکام و وظایف فوق جاری خواهد شد.

**تبصره ۲-** در صورتی که رهاسازی پسماندها در محیط غیر مجاز به نحوی گسترده بوده که منجر به ایراد خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد گردد، عاملین و مرتکبین محکوم به احکام ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی خواهند شد.

**تبصره ۳-** قوه قضاییه باید، شعب تخصصی دادسرا و دادگاه را به منظور رسیدگی به جرایم موضوع این قانون اختصاص دهد.

**تبصره ۴-** سازمان موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی آیین نامه اجرایی این ماده قانونی را حداکثر شش ماه پس از ابلاغ این قانون، تدوین و در کارگروه تأیید و به تصویب هیئت وزیران برساند.

**ماده ۱۸ -** در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی عاملین را علاوه بر جرائم و احکام مندرج در مواد ۱۶ و ۱۷، به جبران خسارات وارده به محیط زیست و اشخاص، محکوم خواهد نمود. مرجع قضائی در خصوص نحوه تعیین و محاسبه خسارات براساس ارزشگذاری اقتصادی از سازمان در خصوص خسارات محیط زیستی و از وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در خصوص خسارات سلامت استعلام خواهد کرد.

**ماده ۱۹-** در راستای اجرای احکام این قانون در حوزه مدیریت پسماندها، مأموران یگان حفاظت و کارشناسان سازمان، محیط‌بانان و جنگلبانان، ناظران محیط زیست مدیریت‌های اجرایی پسماندها در شهرها و روستاها و ناظران محیط زیست در وزارتخانه‌های نیرو، نفت، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و کارشناسان بهداشت محیط در وزارتخانه بهداشت درمان و آموزش پزشکی با اخذ تاییدیه از دستگاه قضایی ضابط خاص محسوب می‌شوند و این ضابطان مشمول قواعد مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری خواهند بود.

**تبصره -** منظور از ناظران محیط زیست موضوع این ماده، حسب مورد، کارشناسان و مأمورانی هستند که توسط دستگاه مربوطه به منظور نظارت و ارائه گزارش در خصوص تخلفات و جرائم موضوع این قانون آموزش‌های لازم توسط دستگاه قضایی را دیده باشند.

**ماده ۲۰ -** وجوه حاصله از جرائم و جزایهای نقدی موضوع این قانون به خزانه واریز می‌شود. صددرصد (۱۰۰٪) از وجوه واریزی به خزانه براساس ردیفی که در قانون بودجه سالانه پیش‌بینی می‌شود در اختیار صندوق ملی محیط زیست قرار می‌گیرد تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، راه‌اندازی سامانه، تدوین استانداردها و اجرای پروژه‌های رفع آلودگی ناشی از پسماندها موضوع ماده ۱۷ قانون و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد. سازمان موظف است گزارش عملکرد هزینه‌ای خود را سالانه در سامانه ثبت نماید.

**تبصره-** در صورت ارایه برنامه آموزش و فرهنگ سازی از طرف مدیریت های اجرایی پسماندها و تایید سازمان، صندوق ملی محیط زیست موظف به حمایت از این برنامه ها بر اساس ردیف بودجه این ماده می باشد.

**ماده ۲۱ -** وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور ظرف مدت یک سال فهرست بهای خدمات مدیریت پسماندهای خطرناک در منابع مختلف را تدوین و در کارگروه به تصویب برساند و سالانه در سامانه روزرسانی کند.

**ماده ۲۲ -** سازمان موظف است امکان دریافت گزارشات مردمی و سازمانهای مردم نهاد در خصوص تخلفات این حوزه را حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون در سامانه ایجاد نماید و تمامی اطلاعات دریافتی و کلیه بازخوردها و اقدامات مرتبط با آنرا در سامانه ثبت نماید.

**تبصره-** در صورتی که اطلاعات دریافتی توسط ضابطین قضایی معرفی شده در ماده ۱۹ این قانون تایید و تخلف اثبات گردد، سازمان می بایست با دستور مرجع قضایی ده درصد از مجازات های نقدی ناشی از اجرای این قانون را از محل درآمدهای حاصله از اجرای این قانون در صندوق، به گزارش کنندگان اعطا نماید.

**ماده ۲۳ -** سازمان موظف است ظرف مدت ۳ ماه پس از ابلاغ این قانون آئین نامه اجرایی سامانه را تدوین و در کارگروه تأیید و در هیأت وزیران به تصویب رسانده و سه ماه پس از تصویب آئین نامه، سامانه را راه اندازی نماید. دستگاههای اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و کلیه مدیریت های اجرایی موظفند گزارش اجرای تکالیف تعیین شده خود را براساس تقسیم کار ملی در برنامه ملی مدیریت پسماندها بصورت سالانه در سامانه ارائه نمایند. سازمان موظف است گزارش عملکرد کلیه دستگاههای اجرایی را بصورت سالانه به مجلس شورای اسلامی ارایه دهد.

**تبصره ۱-** وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نیرو و نفت، جهاد کشاورزی و کشور موظفند اطلاعات مربوط به نوع و میزان تولید پسماندهای مرتبط با خود را به تفکیک تولیدکنندگان، حداکثر یک سال پس از ابلاغ این قانون، در سامانه ثبت و سالانه بروز رسانی نمایند.

**تبصره ۲-** اطلاعات این سامانه بصورت شفاف در دسترس عموم خواهد بود. در صورتی که انتشار برخی اطلاعات از نظر وزارتخانه های مرتبط از حساسیت امنیتی ویژه ای برخوردار باشد، با تصویب اعضای کارگروه از شمول شفافیت خارج خواهد شد.

**ماده ۲۴ -** آیین نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارتخانه های کشور، نفت، نیرو، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداکثر ظرف مدت شش ماه بازنگری و در کارگروه تایید و به تصویب هیات وزیران می رساند.

**تبصره -** آیین نامه اجرایی مدیریت پسماند در شرایط بحران و اضطراری توسط سازمان و با همکاری

سایر دستگاههای اجرایی ذیربط حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از تصویب قانون تدوین و به تصویب هیئت وزیران برسد.

**ماده ۲۵-** نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می باشد.

**ماده ۲۶-** در صورتی که دستگاههای مسئول در این قانون، وظایف محوله خود را به طور کامل و به موقع انجام ندهند، مصداق ترک فعل بوده و منجر به تضییع حقوق عامه و به خطر افتادن سلامت عمومی می شود. تبصره ۱- سازمان موظف است سالانه عملکرد دستگاههای اجرایی را بررسی نموده و گزارش انجام وظایف قانونی آنها را به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید و حداکثر دو ماه پس از ارسال گزارش، نسبت به اعلام تخلف دستگاههای متخطی به مراجع قضایی اقدام نماید.

**تبصره ۲-** مرجع قضایی متناسب با تخلفات صورت گرفته متخلفین را به انفصال خدمت موقت از شش ماه تا دو سال محکوم می نماید و بایستی متخلفین وجوه معادل خساراتی که به بیت المال یا حقوق عمومی ناشی از ترک فعل وارد نموده، به دولت برگردانند. در صورت تکرار تخلف برای مرتبه دوم، علاوه بر استرداد وجوه موضوع این تبصره، به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم می گردند.

**ماده ۲۷-** از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۰ و

اصلاحات بعدی آن و ماده (۱) و (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ نسخ می گردد. بازنگری قانون فوق مشتمل بر ۲۷ ماده و ۴۸ تبصره در جلسه علنی ..... مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ..... به تایید شورای نگهبان رسیده است.